

Ջմաղ թանս սր տից ա ղոթ կեր,

Ե սա յի ա ս

մեր Հա յր

Կե ց ցէ

յա մա յա մայր :

Եղանակաց
Գէորգ Պ. Գրիգորեան :

ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՓՐԿԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ

(Շարունակութիւն և վերջ, տէս թիւ 6 :)

Մարտի 2-ը — Այս կարգին մէջ փրկագործութիւն մը ակնկալելու համար, պէտք է որ սորա արժէքն և կարողութիւնն առ նուազն համեմատական ըլլայ փրկութեանք առարկային հետ : Արդ՝ ի՞նչպէս կարելի է որ անկատար և մահկանացու մարդն կարենայ իւր համար կատարեալ և անմահ վախճան մը հայթայթել : Ի՞նչպէս պիտի կարե-

նայ՝ սկզբնական մեղաց հաղորդ մարդը, տոկալ և համբերել թէ՛ իւր և թէ՛ հանուր մարդկային աղբի մեղաց ծանրութեան : Ո՞չ ապաքէն այսպիսի անձնազոհութիւն մը դերբնական սէր եւ զօրութիւն կը պահանջէ : Գոգցես երկինք թողատրած է որ 4000 տարիներ անցնին մարդոյ անկմանէն մինչ ի վերականգնումն, որպէս զի միջոց տայ

մարդոյն ինքնին դատել եւ զգալ թէ որչափ անբաւական է իւր լքեալ զօրութիւնն այսպիսի մեծ զոհադործութիւն մը կատարելու :

Կը մնայ ուրեմն երկրորդ ենթադրութիւնն , այսինքն , փրկագործութիւնն գեր մարդկային բնութենէ մը կրնայ յառաջ գալ : Բայց նկատենք նախ թէ կարելի է արդեօք այս գրտնուիլ մարդկան եւ Աստուծոյ միջին աստիճանի գոյացութեանց մէջ :

Միլտոն խիստ լաւ մտածութեամբ կ'ենթադրէր որ , յետ մեղաց Յաւիտենականութիւնն հարցուց սրտաբեկ երկնից թէ կը գտնուի՞ արդեօք իշխանութիւն մի , որ յանձն առնու նուիրուիլ մարդոյ ազատութեան եւ յաւիտենական երջանկութեան համար : Հրեշտակային դասակարգութիւնք լուսկացին եւ այնքան սերուիքէից , քերուիքէից , զօրութեանց , պետութեանց , հրեշտակաց եւ հրեշտակապետաց մէջէն ո՞չ մին չդգաց իւր մէջ այն աստիճան զօրութիւն մի , որ կարենայ ընծայել զինքն այս փրկարար զոհադործութեան : Բանաստեղծին այս մտածութիւնը աւներկեայ ճշմարտութիւն մ'է Աստուածաբանութեան մէջ : Վերջապէս , ուստի՞ հրեշտակք պիտի ունենային մարդոյ վրայ այն անհուն սէրը , զոր կը բովանդակէ Խաչի խորհուրդն :

Արարածոց մէջէն ամենաբարձր զօրութիւնք անբաւական են առ այս : Հրեշտակային ո՞չ մի գոյացութիւն , իւր էութեան տկարութեամբ չ'պիտի կարենար բառնալ եւ կրել այն վտերն , որք ինչպէս կ'ասէ Մատթիոն , կուտեցին Յիսուսի Քրիստոսի գազաթան վերոյ ամեն տեսակ բնական ցաւերն , որք յառաջ եկած էին 'ի պատիժ բոլոր մեղաց , զորս գործած էր մարդկութիւնն 'ի սկզբանէ անտի . դիպեցին նորա սուրբ գլխոյն վերայ բարոյական

ամեն տառապանք , ամեն չարչարանք , զորս կրեց նա սիրով բոլոր մեղապարտից փոխարէն :

Եթէ Յիսուս Քրիստոս իւր Աստուածութեամբն իրեն մատուցուած բաժակն դառն գտաւ , ինչպէս հրեշտակ մը կարող էր զայն մատուցանել իւր շրթանց , նա չ'պիտի կարենար քա՛մել չարչարանաց մրուրն եւ փրկութեան զոհ լինիլ :

Ուրեմն կարելի չէր մեզ համար Փրկիչ ունենալ , բայց եթէ մին 'ի յաւիտենական երկից անձանց : Եւ սոյն Աստուածային Երրորդութեան մէջ Որդին միայն կը տեսնուի , իւր բնութեամբ իսկ , որ պէտք է զմեզ փրկանք ազատէ : Սէր անհուն , որ Տիեզերաց զանազան մասերն կը կապէ , գերահաշ միջոց , յորում հակառակ ծայրեր իրար կը միանան , պատճառ կենդանացուցիչ բնութեան : Նա միայն կարող էր զԱստուած ընդ մարդոյ հաշտեցնել : Եկաւ այս նոր Ագամը , այր մարմնազգեսաց 'ի Մարեմայ , այր բարոյական իւր Աւետարանաւն , այր Աստուածային իւր էութեամբ : Նա ծնաւ 'ի Կուսէ , որպէս զի կարենայ լինել պատարագ անարատ՝ անհաղորդ սկզբնական մեղաց : Ոչխարաց ապառտանարան 'այրի մը մէջ , մարդկային կարգաց ամենայետին աստիճանին մէջ կեանք ստացաւ . որովհետեւ մարդը ամբարտաւանութեամբ ինկած էր : Այստեղ ահա՛ կը սկսի անիմանալի խորհրդոց անեղը խորութիւնն , մարդը կը շփոթի եւ ծածկող վարագոյրն կ'իջնայ մեր մտաւոր աչաց առջեւ :

Փրկագործութեան անիմանալի խորհրդոց լրմամբ՝ մեր անհնազանդութենէ առաջ ունեցած վախճանն դարձեալ խոստացուած է մեզ , բայց աւոր հասնելու ճանապարհը նոյն չէ : Անմեղ Ագամն կարող էր հասնել այս

Վրխանին հանգիստ և երջանիկ ճա-
նապարհաւ. բայց մեղապարտ Ադամն
չը կրնար հոն հասնել առանց տառա-
պանաց և աղէտից : Նախահօր սխալ-
մանէն 'ի վեր բնութիւնն փոխուեցաւ,
և փրկագործութեան նողատակը ոչ թէ
'ի նորոյ ստեղծագործութիւն մ' էր,
այլ միայն առաջնոյն մշտնջենաւոր եր-
ջանկութիւն մը պարգեւէլ : Ամենայն
ինչ ապականեցաւ մարդոյն հետ եւ
Տիեզերաց այս անմահածին թագաւո-
րը, որ առանց իւր գոյութիւնն փո-
խելու, պէտք էր բարձրանալ երկնա-
յին զօրութեանց երջանիկ վիճակին,
այլ եւս չը կրնար վայելել Աստուծոյ
ներկայութիւնը, առանց « գերեզմանի
գոնէն » անցնելու, ինչպէս կ'ասէ Ու-
կեբեբան : Թէ և իւր հոգին փրկեցաւ
մշտնջենաւոր եղծմանէն, բայց մար-
մինը՝ իւր զիւրեղմանելի զանգուածին
հետ միացնելով մեղաց պատահական
տկարութիւններն եւս, կը կրէ միշտ
նախկին դատակնիքն իւր ամեն խըս-
տութեամբ. այսինքն « Հող էիր և 'ի
հող դարձցիս », կը տկարանայ կը լու-
ծուի և կ'ապականի : — Աստուած, յետ
նախահարց անկմանէն, զիջանելով Որ-
դւոյն աղաչանաց և չը կամենալով բոլոր
մարդկութիւնն ջնջել իսպառ, հնարեց
մահն, ինչպէս մի կէս — ողնջութիւն,
որպէս զի մեղաւորք տեսնեն և զգան
այն ամբողջական ողնջութեան ահա-
ւորութիւնն, որովմ' դատապարտուած
էին յառաջագոյն յաւիտենապէս ե-
թէ երկնային սիրոյ սրանչելքն սգնու-
թեան չը հասնէին :

Կը համարձակիմք ըսել որ բնա-
զանցական և անխմանալի իրաց մէջ ա-
մենապարզն է սոյն պատճառաբանու-
թեանց շղթայն, որոյ մէջ դժուարա-
կընձիւն բառեր, անհասանելի բաժա-
նումներ և հատուածներ, մթին և ան-
մեկնելի նախագասութիւններ չը կան

ամենեւին : Քրիստոնէական վարդապե-
տութիւնն չունի ասոնցմէ և ոչ մին,
ինչպէս անհաւատ եպերոջներն կը ջա-
նան կարծել տալ :

Աւետարանը քարոզեցաւ ամենա-
խեղճ և ստորին մարդկանց և անոնք
կարացին հասկնալ իւր վարդապետու-
թիւնքն. նա աշխարհի բոլոր գրոց
մէջ ամենէն պարզն է. իւր վարդա-
պետութեան գահը ոչ թէ գլխոյ այլ
սրտերու մէջ հաստատուած է. նա
ոչ թէ հակառակիլ այլ միայն բարւոր
ապրիլ ուսոյց մարդկան. բայց նա
միշտ իւր խորհուրդներն ունի, իւր
գրուածոյն մէջ ունեցած ամենախոր
գաղանեաց եւ չափազանց պարզու-
թեանց շարունակական խառնուրդն
ստուգիլ անպատմելի է. սրտադրան
և բարձր յատկութիւններ : Պէտք չէ
երբէք զարմանալ, որ Յիսուս Քրիստո-
սի Աւետարանն՝ թէ և գրադիտական
ոճովն անպաճոյճ, բայց այնպիսի ճար-
տարութեամբ կը խօսի. իւր ճշմար-
տութիւնները այն աստիճան բարձր
և համոզիչ են, որ մին միայն ընդու-
նեղէն զինի մարդ կը ստիպուի ամենուն
ալ համոզուիլ և ընդունել : Այսպէս
ահա՛ եթէ մէկն կարծէ թէ սիղեւա-
կան մեզոց գոյութիւնն միայն կարէ
ուրանալ, առանց ուրիշ մասերու մէջ
թերութիւն ունենալու, կը սխալի.
վասն զի զայն ուրանալով՝ հետեւու-
թենէ 'ի հետեւութիւն կը գլորի եւ
կ'իյնայ իսպառ անաստուածութեան
մէջ : Այն վայրկեանին որ մարդ զԱս-
տուած կը ճանչնայ, քրիստոնէութիւ-
նը իւր ամեն վարդապետութեամբք
անոր մօտ կը հասնի, ինչպէս հաստա-
տած են Գլարք և Բաքալ : Ահաւա-
սիկ այս ամենամեծ սոցալոյց մի է Քր-
իստոնէական կրօնի անսուտ ճշմար-
տութեան :

Վերջապէս պէտք չէ՛ զարմանալ

որ այս վարդապետութեան հիմնադրըն, որ մեր գլխուն վերեւ միլիօնաւոր գունտերուն առանց խանգարելու, կանոնաւոր շրջաններ կը տայ, սիւսած է իւր հեղինակութեան մէջ այն ստորձան ներգաշնակութիւն, պէտք է զարմանալ որ Նա իւր խոր հրդեղ հրապոյրներն եւ բարձրութիւնը սքանչելի շրջանի մը մէջ շարագասած է, այն ճարտարութեամբ, որով կարգած և կանոնաւորած է աստղներու շրջանն ընծայել մեզ երբեքմն ծաղկալից և երբեքմն փոթորկալից եղանակներ: Եւ ի՞նչ է այս դարուց կատարութիւնն ընդդէմ Քրիստոնէութեան: Եթէ իրաւացի է կրօնքի մը կարեւորութիւնը մարդոյն, ինչպէս ընդունած են բոլոր փիլիսոփայք, որ մի կրօնքի հետ կարելի է փոխել մեր նախնեաց սոյն դաւանութիւնն: Թո՛ղ մտաբերեն այն օրերը, յորս արենախոնձ մարդիկ ջանացին առաքինութեանց դիցուհիներ կանգնել Քրիստոնէութեան աւերակաց վրայ: Այս օրերուն մէջն էր որ մարդիկ մի ձեռքով գլխատութեան բեմեր կը կանգնէին եւ միւսովն մեր տաճարներու ճակտին վրայ Աստուծոյ համար Յա-ի փեռականութիւն և մարդկան համար մահ կը նշանագրէին, և նոյն իսկ այս տաճարներն, յորս երբեքմն կը պաշտուէր աշխարհաճանօթ ճշմարիտ Աստուծոն, կը յարգուէր Ս. Կուսի պատկերն, որք անբաղձներու և տառապեալներու միտթարիչ կը հանգիստանային, այս տաճարներն նուիրուած էին ճշմարտութեան դիցուհւոյն, զոր ո՛չ ոք չէր ճանաչէր և իրաւանց դիցուհւոյն, որ ո՛չ ոքի արտասուքը չէր սրբեր:

Թարգ. — Ի Գաղղիէի եկեղ
Գ. Ս. Իմայեղի:

Կ Ե Ն Ս Ա Գ Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Պ Ի Ի Ֆ Ո Ն Ի (1)

Մեծ մարդկանց նկարագիրն պատմող ամենագոյն յիշատակներն իսկ մեծապէս կը հրապուրեն զմեզ: Գոգցես այս ընտիր արարածները զերեք շրջապատողներուն նոր զօրութիւն մի կը հաղորդեն և իրենց մերձեցողներուն անմահութեան կնիքը կը գրովմեն: Ուստի՛ յառաջ կը գայ նոցա թանկագին ձեռագիրները, իրենց մտածութեանց հաւատարիմ բարեկամները խուզարկելու, նոցա բնականութեանց այցելելու և նոցա գործածած շնչին իրենն իսկ քստանալու անզուսպ եռանդը, և թէ ոչ մեր տածած այն զգացումն, թէ փառքը մահէն յետոյ եւս անեղծ կը մնայ և իւր դաղափարները յաջորդ սերնդին մէջ կ'ապրին: Այս զգացումն է նաեւ, որ քաջալեր կը հանգիստանայ հոյակապ մարդկանց կենսագրութիւնն ընկել չճանձրածալ երբեք և նոցա վերայ անհամար ստոյգ մանրամասնութիւններ աւելցնել, որպէս զի միշտ անյոգ հետաքրքրութեամբ կարգացուին:

Ահա մեք եւս այսու զգացմամբ պիտի ջանաք բոտ մերոյսան Պիւֆֆնի կենոց պատմութիւնն պատկերացնել աստ, այն մեծ մարդուն, որ իւր բովանդակ անձը բնութեան ուսման նուիրեց և որ միշտ մեր զարմացման առարկան և բուռն բերկրութեան աղբիւրն պիտի լինի:

Գէորգ — Ըւի Լեկերկ, Պիւֆֆնի կոմսը, 1707 Սեպտեմբեր 7ին ծնաւ ՚ի Մոնդպար (Գոգ-տօր) (2), ՚ի Բենիամին — Յրանսուա Լեկերկ տը Ֆիւֆինէ, որ թագաւորի խորհրդական էր և և Մոնդպարի աղային ատենի նախագահ և որ յետ ժամանակաց Տիմանի աւագաժողովոյն ատենակալ եղաւ:

Լեկերկ ընտանիքը, որ ՚ի սկզբան Նիվերնէի մէջ կը բնակէր, խիստ հին է. նա ժեշ գտորուն Պուրկոննի մէջ հաստատուեցաւ: Ժեշ գտորուն իւր սերունդներէն մին, Շարլը Լեկերկ, որ Կրիշեօնի պարոնութեան դատաւորն էր, և կաւ ՚ի Մոնդպար բնակեցաւ: Իւր թոռն, Բենիամին — Յրանսուա Լեկերկ, մեծ բնապատումին հայրը, երկիցս ամուսնացաւ: Առաջին ամուսնութենէն հինգ զաւակ ունեցաւ, երեքը իրենց անձը և կե-

(1) Պիւֆֆնի ինսագրութեան աւելի պարզութեան հետ իրաւա համար որ իսկն դադարէին պէտք էր Գէորգ Լեկերկի ծանօթութեանը աւելցնել: Ե. Թ.

(2) Գոգ-տօր, Յրանսուա ինսագրութեան նախնական մէկ է և նախնական Պուրկոննի հետնապիսի հաւ ին իսպնէ. Գլխաւոր քաղաքն է Տիֆոն, որ Պուրկոննի ընտանիքին վերայ շինաւ: Եւ 25000 Բենիէլ ռաի: Այս նախնական մէջ է Դոմէ Մոնդպար քաղաքը, որ 2100 Բենիէլ ռաի: